

Lars Bille, Hans Jørgen Nielsen og Steen Sauerberg: *De uregerlige vælgere – valgkamp, medier og vælgere ved folketingsvalget 1990*. (Columbus, 1992). 116 s.

De tre forfattere er fra Institut for Statskundskab ved Københavns Universitet, og den lille bog er skrevet på grundlag af vælgerundersøgelserne og nyhedsstoffet om folketingsvalget 12. december 1990. Kapitlerne er fordelt med en opsummering af udviklingen siden 1987-folketingsvalget (af Lars Bille), en fyldig gennemgang af valgkampen og valgresultatet (af Hans Jørgen Nielsen), et rids af udviklingen efter valget frem til foråret 1991 (af Lars Bille), og en studie af mediedækningen under valgkampen (af Steen Sauerberg).

Bortset fra sidstnævnte studie er bogen således kronologisk opbygget, og forfatterne afstår fra at finde dybere forklaringer på, hvorfor valget kom på dette tidspunkt og fik dette udfald. Her lægges hovedvægten på spillet mellem hovedpersonerne, deres kamp for at gøre indtryk på vælgerne og for at skaffe sig goodwill i de andre partier. Schlüters oplæg til et valg om skattenedsættelse slog fejl, mens Aukens oplæg til samarbejde vandt gehør hos vælgerne. Men det endelige facit kender vi jo i dag. Valget er historien om en mand, der sejrer i sit nederlag (Schlüter) og en, der lider nederlag i sin sejr (Auken). For Socialdemokratiets fremgang kom primært fra SF, og de konservatives tilbagegang gik primært til Venstre. Vandrings Tabellen s. 68 viser, at disse to vælgerstrømme var klart de største. Dermed blev det atter engang midterpartierne, der fik det afgørende ord ved regeringsdannelsen. Og da Schlüter to dage før valget dramatisk foreslog en fempartiregering af alle borgerlige partier på nær Fremskridts-

partiet, svarede både de radikale, de kristelige og Centrum-Demokraterne, at dette alvorligt måtte overvejes. Her ved havde de i realiteten givet grønt lys for en Schlüter-regering.

Alt dette foregik hen over hovedet på vælgerne. Det er derfor ikke særlig betegnende at kalde vælgerne for uregerlige. De holdt sig ved 1990-valget fra de store skred, der kunne have skabt krisestemning på Christiansborg, og det kneb i det hele taget med interessen for valget. Deres ønsker om regeringen gik i retning af en flertalsregering hen over midten (s. 41-42). Det virker alt sammen meget medgørligt.

Og ser vi på de mere generelle træk af vælgeradfærden, er det gamle sandheder der gentages i bogen, for eksempel at de unge er mere ustabile end de ældre, eller at det »ikke længere (er) en selvfølge, at man stemmer på et bestemt parti, fordi man er arbejder eller landmand« (s. 29). Det kan der selvfølgelig være nogle i den danske målgruppe, der endnu ikke har hørt. Lidt vildledende bliver det imidlertid, når marginalvælgerteorien knyttes til Jørgen S. Dichts navn (s. 30), skønt den opstod i USA i forbindelse med studiet af præsidentvalget i 1940, Paul Lazarsfeld et al.: *The People's Choice* (1944). Der er også enkelte fejl. Antallet af svarpersoner i tabel 3 (s. 41) skal være 998, ikke 138. Et sted (s. 54) står der minsandten: »Politik drejer sig stadig om politik«. Det sidste ord skulle vist være »partier«.

Det er en meget dansk bog, de tre forskere har skrevet. Det vrimler med referencer til danske politikere, tidligere situationer i dansk politik, danske stednavne, osv. Den ville ikke kunne oversættes til andre sprog uden at være forsynet med et hav af forklarende noter. Som indfølt dansk historieskrivning ligger den højt over niveauet fra dagbladernes journalistik, og må læses som

en pålidelig og kyndig gennemgang af valgkampens begivenheder. Den rummer også interessant nyt materiale om vælgeradfærdens udvikling, som for eksempel at færre og færre følger med i tv-valgkampen, til trods for at der nu er to landsdækkende kanaler, som tilsammen sendte over 24 timers valgstof (s.93-96). Men konkurrencen i æteren giver jo også folk chancen for at dreje over til noget mere underholdende, som Sauerberg beskæftiger sig opmærksom på.

På disse præmisser er det en vellykket lille bog. Det, bogen til gengæld beskæftiger sig meget lidt med, er de dybere og mere generelle strømninger i vælgerbefolkningen. I beregnet 1990-valget foreligger der nu ti danske vælgerundersøgelser, der danner en ubrudt serie tilbage til 1971-valget, og parallelle serier foreligger for andre lande. Hvordan skal vi vurdere det danske 1990-valg i et komparativt-historisk perspektiv? Det er et spørgsmål, som stadig venter på at blive taget op.

Ole Borre

Johs. Nordentoft og Søren H. Rasmussen: *Kampagnen mod Atomvåben og Vietnambevægelsen 1960-1972*. (Dansk politik under forandring 1945-1985) (Odense University Press, 1991). 182 s.

Bag denne udgivelse ligger et enormt indsamlingsarbejde, læsarbejde og redigeringsarbejde. Oplysningerne er stykket sammen fra bevægelsernes arkiver, dags- og tidskriftspresen og naturligvis den litteratur, der i forvejen fandtes. Det er gjort med en veludviklet sans for at verificere de mere løse påstande, som materialet rummer, og har det ikke kunnet lade sig gøre, får vi det at vide. Resultatet er blevet en minutøs kortlægning af bevægelsernes

aktiviteter sat i forhold til udviklingen i de verdenspolitiske fænomener, som de havde sat sig for at påvirkede den danske holdning til. Derved har de to unge historikere ydet et væsentligt bidrag til 60-ernes og 70-ernes danske historie.

Klarest står Kampagnen mod Atomvåben, hvis mere homogene karakter gør det muligt at bestemme idéindhold, organisation, finansiering og resultater. Den var stort set ene på banen. Den bedømmes som »en faktor, som den socialdemokratiske regering var nødt til at tage hensyn til.« At dens forsigtige afvisningspolitik med årene kom til at stå mere klart mener forfatterne »med en vis ret« at kunne tilskrive kampagnen. (s. 150) Så klare konklusioner er ikke mulige angående Vietnambevægelsen, eller snarere Vietnambevægelserne. Der var nemlig flere af slagsen, og de førte ikke den mindste del af deres kamp mod hinanden. Den fagforeningsdominerede Vietnam 69 har dog »sandsynligvis æren for at Socialdemokratiet efter 1969 orienterede sin Vietnampolitik fra at være tilbageholdende til at være aktivt kritisk overfor USA«, mens de øvrige, »først og fremmest De Danske Vietnamkomiteer, fik stor betydning for opkomsten af en selvbevidst, men stærkt opsplittet dansk venstrefløj« (s. 152)

Hvad mangler der? Det ville være et forkert spørgsmål at stille en fremstilling, der når så meget men hvor der er mere at gøre, går det nok an at anføre. En idéhistorisk eller ideologihistorisk placering af de tre årtiders folkelige bevægelser må være en fristende opgave for folk med hang til sådanne sysler. Og er focus på indflydelsen på dansk politik kan et grundigt studium af periodens politiske liv også dække mere end der blev tid til ved denne lejlighed, sådan som forfatterne også selv sluttelig anfører det.

Åsa Kjer Sørensen